

Alla barn måste kunna bli hörda!

Sverige behöver en nationell strategi mot våld mot barn – alla barn

Barn med funktionsnedsättning löper tre till fem gånger större risk att utsättas för våld än andra barn. Det visar internationella studier. Särskilt utsatta är de barn som inte kan använda munnen för att prata. För att barns röster ska höras krävs:

Informera barnet om sina rättigheter utan att hindras av fördomar om kommunikationsmöjligheter. Fråga barnen för att få veta. Tydlig vägledning för professionen i kontakt med barn med funktionsnedsättning. Prata med föräldrar om risk för våld. Tidiga LSS insatser för att förebygga ohälsa. Utveckla samarbete inom och mellan olika myndigheter.

I Sverige är risken för barn med funktionsnedsättning att utsättas för våld dubbelt så stor än för barn i övrigt. Den senaste nationella kartläggningen av våld mot barn visade att risken att utsättas för grovt fysiskt våld samt för tre eller fler olika former av våld, så som multiutsatthet, var mer än dubbelt så stor i jämförelse med övriga barn. Risken för övergrepp finns i alla olika miljöer där barnet vistas.

Barn som inte kommunicerar genom att tala med munnen har svårt att göra sig hörda – det vill säga protestera i situationen och berätta för andra vad barnet utsatts för. Detta trots att det idag finns många olika kommunikationsverktyg. Till exempel finns kunskap och material om hur den vuxne med hjälp av bildstöd pratar med barn om just våld.

Alla barn har rätt att göra sin stämma hörd och vara delaktig i allt som rör barnet självt enligt Barnkonventionen. För att barnets rätt ska uppfyllas krävs att de professionella som utreder anmälningar om våld, till exempel i hemmet, är kompetenta att använda de verktyg för alternativa kommunikationssätt som finns. Så är inte fallet idag. Om myndigheter i sina rekommendationer, kunskapsmaterial med mera inte ens försöker ge personal konkret stöd i samtal med barn med funktionsnedsättning ger detta en synnerligen felaktig signal. Vem har då ansvaret att ge information och öka kunskapen om denna målgrupp?

För att inte fler barn ska fara illa kräver vi:

1. Information till barnen själva

Det finns fortfarande okunskap och fördomar i samhället vad gäller barn med funktionsnedsättning och deras förmåga, förutsättningar och möjligheter att kunna förmedla sig och förstå. Den tekniska utvecklingen inom alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) har gått i rasande fart och med det har det visat sig att långt fler icke-verbala barn och unga både förstår och kan förmedla mycket mer än någon tidigare trott. Det är dags att skrota fördomarna och därmed informera barnen om sina rättigheter.

2. **För att veta måste man fråga barnen**

Barnet måste själv få svara på frågor om hur hen har det på det sättet som är anpassat efter barnets individuella kommunikationsförmåga.

Det är också nödvändigt att barn med funktionsnedsättningar engageras i nationella undersökningar för att vi i vårt land med hjälp av barnens kompetens, ska få aktuell och djupare kunskap om hur våld förekommer och kan förebyggas.

3. **Tydlig vägledning till professionen**

Barnkonventionen är nu lag och därmed är det självklart att verksamheter inom kommun, region och stat ansvarar för att även barn med funktionsnedsättning får begriplig information och kunskap om sina rättigheter. Men det fungerar inte idag. I vägledningsdokument, riktlinjer och utbildningar riktade till professionen angående frågor som rör barn är en vanlig formulering: "för barn med funktionsnedsättning bör materialet anpassas". Det räcker inte. Konkret vägledning och handfasta verktyg är vad en socialsekreterare utan erfarenhet av att möta barn med funktionsnedsättning behöver.

4. **Minska tabut genom att prata med föräldrarna**

Många föräldrar till barn med funktionsnedsättning känner sig idag väldigt ensamma i det omfattande ansvar de fått för sitt barns utveckling, hälsa och framtid. Det finns föräldrar som funderat på att orosanmäla sig själva. Föräldrar måste tidigt få kunskap om att det förekommer en förhöjd risk för våld och försummelse på grund av den extrema press föräldraskapet många gånger innebär. Detta kan förändras genom att professionen regelbundet frågar om hur föräldrarna har det och samtidigt informerar om var de kan vända sig då de känner oro för att brista i sitt föräldraskap. På så sätt minskar tabut automatiskt.

5. **Tidiga LSS-insatser för barn och familj**

Att be om hjälp och stöd är ofta svårt. Idag ska initiativet komma från individen eller föräldrarna och när många väl söker insatser är de redan på bristningsgränsen för vad de klarar av. Inte sällan får de avslag och behöver överklaga för att få sina rättigheter tillgodosedda. LSS-insatser riktade till barn och familjer har minskat över tid och begränsas ofta av kommunala riktlinjer. För att förebygga hela familjens hälsa på sikt behöver insatser som avlastar föräldrar och gör barn självständiga och delaktiga ges skyndsamt och utan krångel. Intentionerna med LSS insatsen råd och stöd behöver återupprättas.

6. **Samordnade myndigheter och nationell strategi**

Olika myndigheter får olika uppdrag i frågor om våld mot barn. Inte alltid och inte i alla uppdrag tydliggörs vikten av att känna till alternativ kommunikation, ett måste för att uppfylla Barnkonventionen. Kunskap om AKK finns på kommunikations- och dataresurscenter och habiliteringsverksamheter runt omkring i Sverige – och hos föräldrar och barn.

En kunskap som myndigheter och verksamheter som tar fram stödmaterial till professionen behöver för att konkret kunna beskriva hur man möter och kommunicerar med barn med funktionsnedsättning. Men det förutsätter kännedom om att verksamheterna som har kompetensen finns. För att få en överblick och ett helhetsperspektiv fodras samordning mellan och inom myndigheterna. Det behövs en nationell strategi som har överblick och som gör olika aktörers ansvar tydligt.

Det finns kunskap och kompetens om hur alla barn kan bli hörda.
Nu är det dags att agera!

Undertecknat

Maria Persdotter, Förbundsordförande RBU (Riksförbundet för barn och ungdomar)

Christina Heilborn, Förbundssekreterare FUB (Organisation som arbetar för rättigheter för personer med intellektuell funktionsnedsättning.)

Elisabeth Wallenius, Ordförande Funktionsrätt Sverige

Gisela Alftrén, Ordförande, Folke Bernadottestiftelsen

Elisabet Ljungström, Socionom, Bräcke diakoni

Anne Marie Brodén, ordförande, Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Cecilia Sjölander, generalsekreterare, Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Länkar:

Västra Götalandsregionens kommunikations- och dataresurscenter DART tog för några år sedan fram material. På www.bildsamt.se finns information

Digitalt kommunikationspass Rättvisat, www.brackediakoni.se/rattvisat

Ibland är livet orättvist—om våld mot barn med funktionsnedsättningar, film, Allmänna Barnhuset

Operation Vän i Nöd, barnbok, författare Anna Pella, Libris Förlag

www.rbu.se

www.fub.se

www.funktionsratt.se

www.folkebernadottestiftelsen.se

www.brackediakoni.se

www.allmannabarnhuset.se

